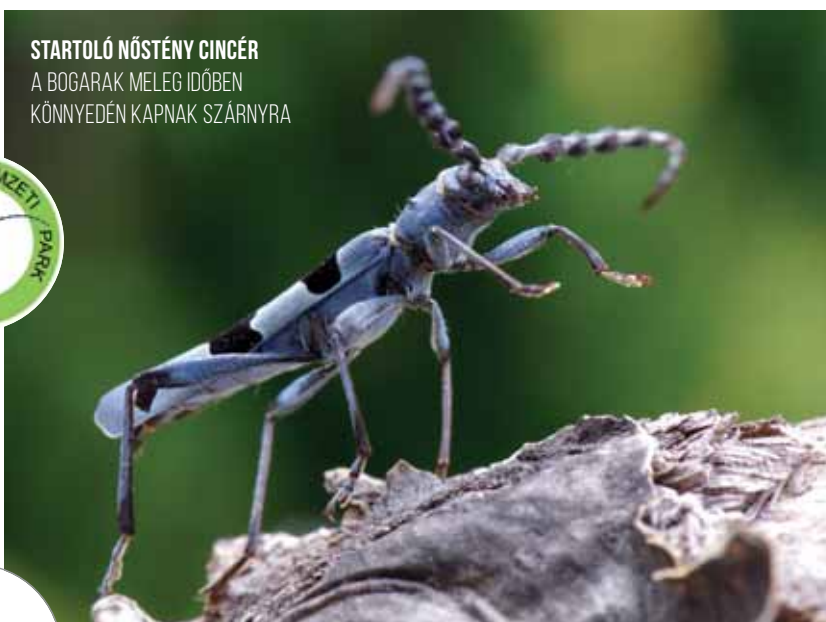

FOTÓK: VOJNITS ANDRÁS

1.

STARTOLÓ NŐSTÉNY CINCÉR
A BOGARAK MELEG IDŐBEN
KÖNNYEDÉN KAPNAK SZÁRNYRA

HAVASI CINCÉR

AZ ÉV ROVARJA, 2019

▼ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: VOJNITS ANDRÁS

Idén esedékes az az országjelentés, amely a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetéről számol be, ezért a Magyar Rovartani Társaság 2018-ban úgy döntött, hogy három ilyen faj közül kerüljön ki az Év rovarja. A nyil-

vános szavazás 2018. december 6-án zárult, és egy bogár győzelmét hozta (65,50%). Második helyen egy szöcske végzett (19,25%), és – némi meglepetésre – a benevezett pillangónak csak a harmadik hely jutott (15,25%)

KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ FAJOK

Az Európai Unióban unikális, vagy uniós szinten veszélyeztetett élőhelytípusokat és fajokat közösségi jelentőségű élőhelyeknek, illetve fajoknak nevezik.

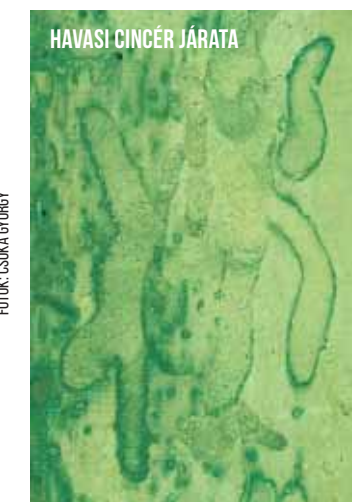
KONKURENCIA
A HÍM CINCÉREK NEM KEDVELIK
ÉS IGYEKEZNEK ELZAVARNI
A TERRITÓRIUMUKBA BETOLAKODÓKAT

HAVASI CINCÉR BÁBJA

HAVASI CINCÉR LÁRVÁJA

FOTÓK: CSÓKA GYÖRGY

HAVASI CINCÉR JÁRATA

HAVASI CINCÉR (ROSALIA ALPINA)

Magyarország egyik legszebb bogara, a Duna–Ípoly Nemzeti Park címerállata júliusban rajzik. Ebben az időszakban, a nagy hőségben amúgy a bogarak száma már csökken – az igazi „bogáridő” tavasz vége, nyár eleje –, de középhegységeink magasabban fekvő, vagy nedves-hűvös völgyeiben zöldellő erdősegeiben ekkor jelennek meg a kifejlett cincérek. Ilyenkor már hosszú lárválet van mögöttük: 3-4 évig fejlődtek különböző fák,

leginkább a bükk törzsében és vastagabb ágaiban. Nem károsítanak: az elhalt, de még nem korhadt fákat kedvelik. A kéreg alatt bábózkodnak, majd ide, a kéreg alá és parányi réseibe rakják le petéiket a megtermékenyített nőstények.

A fakitermelések helyszínén tucatszám gyűlnek össze a farakásokon. Először a napos oldalon, majd ha már megelégtették, áthúzódnak az árnyékba. A hímek a maguk területéről hosszú csápjaik fenyegető

billegetésével űzik el a betolakodókat, kivéve persze a valamivel vastkosabb testű és sokkal rövidebb csápú nőstényeket. Meleg időben könnyedén szárnyra is kapnak.

Az Atlanti-óceántól a Kaukázusig elterjedt faj Nyugat- és Közép-Európa egy részéről már kipusztult, míg Dél-Európában még gyakoribb. Magyarországon a Dunántúl erdős vidékein találkozhatunk vele gyakrabban, de a Duna másik oldalán, a Börzsönyben is igen elterjedt.

NŐSTÉNY MAGYAR TARSZA
A KÁLI-MEDENCÉBŐL
SZABLYA-SZERŰ TOJÓCSŐVE
KÜLÖNÖSEN JELLEGZETES

MAGYAR TARSZA (ISOPHYA COSTATA)

A furcsa nevű tarszák a szöcskék egy sajátos csoportját alkotják. Éppen úgy, mint a többi egyenesszárnyú rovarnak, a leghátsó, harmadik pár lábuk meghosszabbodott. Ám az nagyon vékony, szó sincs arról, hogy a természetes állatok ugrándozni tudnának! Ha veszély fenyegeti őket, inkább csak levetik magukat az aljnövényzetbe, ahol zöld rejtőszínük valóban védelmet biztosít. Növényevők és nem válogatósak. A nőstények hosszú, ívelt és oldalról ellapított tojócsővükkel a talajba rakják petéiket, amelyek nagy részéből csak két-három év múltán, tavasszal bújnak ki a felnőttéhez hasonló, de szárnyatlan lárvák. Ez a szakaszos, elhúzódó kelés biztosítja, hogy a katasztrofális éveket is átvészelhesse a populáció.

Közel száz fajuk a Kárpátok hegyvidékein, a Balkán-félszigeten és a Közel-Keleten él. Nehéz megkülönböztetni őket – a megszólalásig hasonlítanak egymásra, de szó szerint: a ciripelésük ugyanis különböző. A magyar tarsza a Kárpát-medence bennszülött szöcskéje, állományának nagy része hazánkban él. (Már csak ezért is a mi felelőségünk a faj fennmaradásának biztosítása.)

HÍM MAGYAR TARSZA
LASSÚ ÁLLAT, DE REJTŐSZÍNE
MEGFELELŐ VÉDELMEZT BIZTOSÍT

2.

FOTÓK: PUSKAS GELLÉRT

TÖRÉKENY SZÉPSÉG
SZÁRNYAI GYÉREN
PIKKELYEZETTEK, AZ ELÜLSŐ
SZÁRNYCÚCSOK
PERGAMENSZERŰEK,
ÁTTETSZŐEK. A KÉK, LILA ÉS
PIROSAS VIRÁGOKAT RÉSZESÍTI
ELŐNYBEN

3.

FOTÓK: VOJNITS ANDRÁS

BEBIZTOSÍTVÁ

A KIS APOLLÓ-LEPKE NŐSTÉNYE AZ ELSŐ PÁROSODÁS UTÁN ERÉNYÖVET VISEL, MELLY MEGAKADÁLYOZZA, HOGY „FÉLRELÉPJEN”

kelnek ki. Ekkor aztán szünetnie kell a táplálkozással, mert szűkre szabott az idejük: a táplálék, a keltikék vegetációs ideje ugyanis rövid.

A faj európai populációinak nagy része többé-kevésbé erősen veszélyeztetett: sok helyen a kipusztulás szélére sodródtak, vagy már el is tűntek. Magyarországon szerencsére ilyen veszély még nem fenyegeti, a Dunántúlon és az Északi-középhegységben elterjedt – talán a Börzsönyi Nagy-Hideghegyen honos állományai a legnépesebb –, de az Alföldön csak elszigetelt maradványcsoportjai élnek.

KIS APOLLÓ-LEPKE (PARNASSIUS MNEMOSYNE)

A „kétlaki” lepkék közé tartozik, hernyójának és a kifejlett rovarnak, az imágónak más-más az élőhelye. A hernyó keltikén (Corydalis) él, és ezeket leginkább az üde lomberdők fellazult szélén találja meg. A lepke viszont májustól júliusig napsütötte réteken imbolygó szárnyalással keresi a virágokat, főleg a kék és lila színűeket. A párosodás

során a hím szaruszerű, megkeményedő anyagból egyféle erényövet illeszt a nőstény potrohvégeire, így nem lehetséges a más fajknál gyakori többszörös megtermékenyítés. A peterakás után két héttel már fejlett hernyócskákat találunk a peteburkon belül. Ebben az állapotban élnek meg a nyarat, majd áttelelnek, és csak a következő tavasszal

VOJNITS ANDRÁS
ZÖLŐGUS,
AFRIKA-KUTATÓ